

Moravany – stručné dějiny obce

Obec Moravany se nachází na soutoku Moravanského a Čeložnického potoka, vzdálena asi pět kilometrů od Kyjova. Moravany vždy patřili mezi nejstarší a nejvýznamnější osady našeho regionu. Přispěla k tomu jistě i velmi významná obchodní cesta vedoucí od starodávného slovanského Veligradu přes Moravany a Chříby směrem na Brno. Mimo to je zdejší katastr bohatý na nerostná bohatství. Důl na železo je znám u Moravan už v osmém století a je jedním ze dvou, které tehdy v celých Chříbech byly. Vápenné pece, kterých je na moravsku bezpočet sloužily k pálení vápna už za středověku. Velký význam měli také kamenné doly u Moravan. Kvalitní pískovec, který se zde těžil po mnoho staletí sloužil jako stavební materiál pro široké okolí. To vše předurčilo Moravany k osídlení už jedněmi z nejstarších kultur doložitelných na našem území. Snad nejstarším archeologickým nálezem z okolí Moravan je kamenný sekeromlat, jehož stáří se odhaduje na osm tisíc let. Přímo v obci byla před rokem 1960 rozkopána sídelní jáma kultury nordické. Ještě o něco dříve, roku 1936 bylo v Moravanech keramikou potvrzeno osídlení kulturou únětickou a jednotlivé nálezy dokládají i osídlení katastru kulturou popelnicových polí. Neobyčejný význam pro historii obce má nález slovanského kostrového hrobu, který dokládá existenci osady už v devátém století. Velké množství mlado hradištní a středověké keramiky pak dokládají trvalé osídlení osady po celý středověk.

První písemná zmínka o obci, respektive o domácím vladyckém rodu, pochází z května roku 1324, kdy Štěpán z Moravan zvěčnil svůj podpis a pečeť na smlouvu mezi Protivcem, správcem hradu Buchlova, a velehradským klášterem. Domácí vladycký rod držel Moravany jistě už nejpozději koncem 13. století. Poměrně rozvětvený rod pánů z Moravan rozdrobil v průběhu 14. století Moravany na několik samostatných částí, patřících jednotlivým členům rodu. V obci jsou již tehdy doloženy tři dvory, dvě krčmy a patrně i tvrz, která stávala pravděpodobně uprostřed osady na místech pozdější radnice. Ne všichni členové rodu bydleli přímo v Moravanech, a tak postupně docházelo k prodeji jednotlivých menších i větších podílů okolním šlechticům. Mezi částečné majitele Moravan patřili: Zdeněk ze Šternberka, Mikuláš a Boček z Labut, Bartoš z Tučap, Arkleb ze Zástřizl a mnozí jiní. Starobylý rod pánů z Moravan měl majetky i na hradištsku a koryčansku a řadil se mezi přední vladycké rody v regionu. O tom mimo jiné nepřímo vypovídá sňatek Anny z Moravan se Smilem z Landštejna z konce 14. století. Jejich syn rytíř Jan z Moravan patřil dokonce mezi přední představitele moravské šlechty a jako takový také doprovázel mistra Jana Husa do Kostnice roku 1414. Jan byl třikrát ženat a zpočátku usiloval o scelení a držbu zděděných Moravan. Roku 1412 ale koupil nedaleké Milotice, na které se odstěhoval a původní záměr ustoupil nově vzniklé situaci. Moravany přesto ještě téhož roku seskupil Protivec ze Zástřizl, syn Anny z Moravan z druhého manželství. Zástřizlové pak drželi Moravany až do roku 1644, kdy po meči vymřela Praktická větev Zástřizlů sídlících na Buchlově a celé panství přebrali Petřvaldští z Petřvaldu. K Buchlovskému panství byly Moravany připojeny za Jana Ždánského roku 1542 a u něj pak zůstali až do nejnovější doby postupně pod vládou Zástřizlů, Petřvaldů a Berchtoldů.

K roku 1720 se v obci uvádí dřevěná radnice s klenutým sklepem, ve kterém se šenkovalo obecní víno. Radnice později, patrně ještě v 18. století zanikla. Stávala v místech staré Křemečkovy a Jurečkovy hospody. Mimo radnici byl v obci vrchnostenský pivní šenk, palírna, dva masné krámy a rybník. Zvonice stojící na návsi vznikla nejpozději v 17. století. Roku 1624 je v obci doložen kazatel Matěj Černý. Moravanští byli věrnými příznivci bratrského vyznání a pro své zbožnosti zabrali zmiňovanou zvonici. Dokonce v té době zbudovali někde v okolí hřbitov na pozemku, který jim k tomu pustila buchlovská vrchnost. Místní českobratrská jednota zanikla brzy po násilné rekatolizaci, z let 1650-51, a pravděpodobně krátce na to vzal za své i hřbitov zbudovaný osadníky.